

cap. 11. et aliis in locis. In *cap. 6. et 15.* sermo est de praescriptione à solutione decimarum.

In *cap. 4.* dicitur ex Concilio Lateran. III. eos, qui incontinentiâ, quae contra naturam est, et propter quam ira Dei venit in filios diffidentiae, et quinque civitates igne consumpsit, deprehensi fuerint laborare, si Clerici sint, à Clero deiciendos, vel ad agendam poenitentiam in Monasteriis detruendos; si vero Laici, excommunicatione plectendos. Verùm apud nos gravius puniuntur pro qualitate criminis, modò poena capitis, modo mitiori; nam incontinentia contra naturam non unius generis est.

Cum privilegia concedantur adversus ius commune, interpretari ea oportet iuxta eorum tenorem, *cap. 7.* nequiquam autem ita restringenda sunt, ut inutilia reddantur. Hoc contingeret iuxta *cap. ult.* si concesso privilegio exemptionis novalium decimarum, restringeretur primo anno, in quo strictè praedia novalia dicuntur. Coetera, quae in Titulo continentur, nullam postulant explanationem.

TITULUS XXXIV.

De Purgatione canonica.

Orgo Purgationis canonicae non aliunde repetenda, quàm à tenebris, quibus universam Europam subiecit incursum Barbararum Gentium: cum enim purgatio dicta vulgaris, de qua in tit. seq. ubique inducta conspiceretur, non parùm consuluerunt Antistites, et Religioni, et humanitati, quando canonicam eidem substituere consequuti sunt nam, licet verum sit et canonicam non satis convenire rectè iudicarij ordinis notioni, pauciora tamen incommoda continet, quàm vulgaris, aliunde verò oportebat sensim Gentes illas avertere à

re-

receptatum consuetudinum immanitate. Purgatio ergo canonica, ita dicta, quod à canonibus inducta sit, tunc locum habebat dum de crimine accusatus damnari ob defectum probationum non poterat, interea verò non undequaque innocens apparebat, cum inessent igitia, et praesumptiones: in eo autem consistebat, quod compelleretur suam innocentiam iurare, simulque pro personae, et causae qualitate certum adhibere numerum compurgatorum, qui aequè sub iuramento assererent se credere crimen illud ab accusato minimè fuisse perpetratum: sin autem aut ipse iurare recusaret, aut compurgatores non haberet, hoc casu convictus censebatur. Verè in hac probatione Reus ipse Iudex constituebatur: quid autem, si cum innocens esset, et ipse iurare paratus, compurgatores non inveniret? Deinde nemo non videt periuriis hac ratione viam aperiri, uti etiam quoties Reus quilibet interrogatur sub iuramento: quis enim sine Christiani nominis dedecore maximo asseri id nequeat, certissimum nihilominus est, religionem iuramenti apud Gentiles quidem strictissimè fuisse servatam, à nobis facillimè contemni. Romani Cives fortunarum suarum rationem sub iuramento Censoribus reddebant; nusquam autem traditur quemquam vel minimam earum partem celavisse: Cato L. Scipionem ob crimen clam admissum coercere intendebat, quod tamen negabat accusatus; quando autem iuramentum ipsi à Censore delatum fuit, poenam criminis sustinere maluit, quàm periurium. Facile esset plura illustria congerere huiuscemodi exempla; non tamen adeo frequentia apud nos forent, si absolutio à crimine perpetrato, aut tributorum solvendorum taxa, cuiusque iuratae assertioni relinqueretur.

Haec eo tendunt, ut innotescat iuramentum accusatis non esse passim deferendum, cum laesi peritio Numinis timor, qui adeo Gentiles ipsos conti-

ne-

nebat, vix iam apud nos appareat; praesertim cum certum sit, deficiente probatione Reum esse absolvendum, ad idque prouiores debere esse Iudices, quàm ad damnandum.

TITULUS XXXV.

De Purgatione vulgari.

Hic Titulus commodius anteriori fuisset adiunctus, aut saltem praecedere debuit, ut temporis ratio haberetur; nam nemo nescit Purgationem vulgarem canonicam antiquiorem esse.

Conformis ea erat moribus Barbararum Gentium, quae censebant cuncta armorum eventui debere committi. Quoties ergo de crimine accusatio contingebat, ille innocens habebatur, qui in duello vinceret, et hoc vocabatur Purgatio: itaque in viribus, aut fortuna, non in innocentia sita erat absolutio à poena, quod nemini non videbitur absurdum. Sed et aliud non minus monstruosum adiungebatur, quod nimirum omnes intra certum gradum consanguinei ad cognati innocentiam purgandam pugnare tenerentur in duello sub certis poenis.

Inductae deinde fuerunt aliae purgationis vulgaris species, nempe per ferrum candens, aquam fervidam, aut frigidam, aliasque huiuscemodi probationes; quae, licet minus immanes forent, aboleri tamen omnino debuerunt, cum aequè incertissimae essent, et per eas Deus tentaretur.

TITULUS XXXVI.

De Iniuriis, et damno dato.

Refert Compiler in quinque prioribus capitibus poenas in Exodo adversus eos stabilitas, qui damno, aut culpabili negligentia damnum inferunt. Deinde verò assumit à Poenitentiali Romano poenas in domuum, aut agrorum cum messibus incendiariorum, qui plectuntur capite apud nos. Illud animadvertendum, *caput 7.* nullam apud nos vim habere: cum enim Viri Ecclesiastici Civium numero censeantur, et in exilium ob patrata crimina mitti poterunt à Iudicibus Saecularibus: si autem isti excesserint, adest Superior legitimus, à quo coerceantur.

In *cap. ult.* comprehendit Sum. Pontifex Gregorius IX. regulas quae traduntur dum quaeritur de damno dato, ait enim, quod si culpam tuam datum est damnum, vel iniuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem forte tulisti, aut haec imperitia tua, si ve negligentia evenerunt, iure super haec satisfacere te oportet, nec ignorantia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam. Quod si animalia tua nocuisse proponas, nihilominus ad satisfactionem teneris, nisi ea dando passis damnum velis liberare te ipsum; quod tamen ad liberationem non proficit, si fera animalia, vel quae consueverunt nocere fuissent, et quam debueras non curasti diligentiam adhibere. Sanè, licet qui occasionem damni dat damnum videatur dedisse, secus est tamen in illo dicendum, qui, ut non accideret, de contingentibus nihil omisit.

TITULUS XXXVII

De Poenis.

Quicumque diversos coercitionis ecclesiasticae gradus consideret, formamque, quae in eisdem ab Ecclesia servatur, agnoscat inversum hic à Compilatore ordinem; nam regulariter Ecclesia prius utitur poenitentis, et censuris, deinde verò devenit ad poenarum impositionem, ita exigente Rei contumacia. Coeterum fatendum est, diversas hasce species coercitionis, vel potius, gradus, saepe sub generali poenae nomine comprehendi: imò et ipsa vocabula inversa frequentissimè in canonibus reperiri, notarunt qui unicuique speciei diiudicandae navarunt operam: unde materiam hanc gravissimis difficultatibus esse implicatam agnoscunt omnes. Ego eas proponam regulas, quae Tyrorum captivi magis conveniant, quaeque simul praecipue conducere videbuntur ad materiae subjectae intelligentiam.

Et quidem praemittendum in primis duco, undecim, aut duodecim prioribus Ecclesiae saeculis imponi ab Ecclesia sanè consuevisse easdem poenas, quae hodiè usitantur, iuxta concessam sibi à Deo potestatem, coeterum id fuisse factum habito respectu ad forum internum, seu poenitentiale: unde quoties multa pecuniaria, detrusione in Monasterium, aliisque similibus coercitionibus, Ecclesia in criminosos utebatur, Poenitentiae potius naturam illae habebant, quàm poenae: quando autem in foro externo, servatoque iudiciario ordine per sententiam infligi coeperunt, aliam induere formam debuerunt. Hinc non immerito poenae nomine intelligimus quamlibet coercionem, licèt eà puniti tales non sint, ut nulla amplius remaneat spes de eorundem conversione.

-IT

MM

Id

Id adnotare volui, ne Tyrones, dum ex una parte audiunt, Ecclesiam poenis illos solùm coerere, qui nullam probabilem relinquunt suae conversionis spem, coeteros autem, licèt contumaces sese exhibeant, primò censuris terrere, antequam ad poenarum impositionem deveniant, in eos verò, qui contumaces non sunt, poenitentis uti, dumque ex alia inveniunt quotiescunque crimina in iudicium deducuntur, poenas in Reos convictos imponi, in errorem labantur.

Attentà igitur hodierna criminosos coerendi ratione, de qua superius, non adeò necessum est immorari in investigando, quaenam sit censurae, quaenam poenae, aut poenitentiae natura, in quibus illae conveniant, vicissimque differant inter se: cumque pluries iam adnotare debuerim quaenam observanda sint in Reorum coercionem à Iudicibus praesertim Ecclesiasticis, deveniam ad capitum, quae in Titulo continentur, explanationem, simulque sese offeret occasio nonnulla, quae materiam in genere respiciunt, animadvertendi.

Monet Giraldi apud Germanos ante saeculum IX. illud in usu fuisse, ut homicidis non poena capitis, sed multa pecuniaria imponeretur, haeredi occisi persolvenda: hoc autem supposito planus est intellectus *capitis 2. h. tit.* in quo statuitur Presbiteri occisi compositionem ad Episcopum pertinere, cui adiungitur, ut medietatem praerit Ecclesiae, cui Presbiter praefuit, tribuat, reliquum in eleemosinas disperdat. Verum apparet, nullibi hodiè locum esse huic decisioni, cum homicidae iuxta criminis qualitatem à Iudicibus Saecularibus puniantur, praesente, si Clerici in sacris constituti sint, degradatione.

Multae pecuniariae etiam antiquitus in usu fuerunt in Ecclesia ad coerendos nonnullos leviorum criminum Reos: coeterum tunc per modum poenitentiae, et eleemosinae, imponebantur. Immutatà de

Mm2

cri-

criminibus cognoscendi ratione, per modum poenae infligi coeperunt; unde fit earum mentio in *cap. 3.* verum rectè monet Alexander III. non nisi maturitate, et modestia, ad eas recurrere debere Iudices Ecclesiasticos; licet enim iuxta Apostolum arguere, obsecrare, et increpare studeant, ita tamen debent excessus corrigere, ut probentur non quae sua sunt quaerere, sed quae Iesu Christi. Hinc est, quod in Concilio Tridentino cautum fuerit, ut multae pecuniariae Fabricae Ecclesiae, aut aliis piis locis arbitrio Episcopi assignentur, quin sibi eas applicare ludicibus liceat, *sess. 25. de Ref. cap. 3. et 14.*

Caput ult. in quo sermo est de vassallis à iuramento fidelitatis ob Domini contumaciam absolutis, ex illis est, quae conveniunt quidem receptis tempore Decretalium opinionibus, hodie vero nullam obtinent firmitatem.

De poena conventionali, de qua agitur in *cap. 7. et 9.* nihil necessum est adnotare.

TITULUS XXXVIII.

De Poenitentis, et remissionibus.

Poenitentiae nomen varias habet significationes; nam pro subjecta materia nunc cordis compunctionem, et de admissio peccato internam poenitentiam denotat, nunc Sacramentum novae legis eo nomine nuncupatum, nunc eam Sacramenti ipsius partem, quae consistit in satisfactione. Deinde aut voluntaria est, quam privatè quis, et voluntariè sibi imponit ad demerendam à Deo admissorum veniam, vel in gratia perseverantiam, aut non voluntaria, quae à Ministris Ecclesiae imponitur. Haec rursus duplex est, aut enim publica est, et ad iurisdictionem in foro externo spectat, aut occulta, et privata, cuius impositio ad illos pertinet, qui iuris-

iurisdictionem in foro interno, et poenitentiali, exercent.

De hac ultima specie agitur praecipuè in hoc Titulo, ad cuius explanationem primo notandum est, mediis Ecclesiae temporibus compositos à plurimis Antistitibus fuisse libros appellatos Poenitentiales, in quibus singulis peccatis certae praefinitae erant poenitentiae: cum autem non semper aequaliter viderentur dispositae, et plurimis erroribus corrupti libri ipsi apparerent, in usu esse desiit eorum observantia, rursusque arbitrio prudentis cuiusque Confessarii relictum est congruas pro peccatorum, poenitentiumque qualitatibus poenitentias definire, *cap. 8. b. ii.*

Hoc prae oculis habendum est quoties in canonicis certae pro unoquoque peccato poenitentiae mentio occurrit, ut in *2. b. iii.*

Poenitentias publicas in usu esse desiisse notum omnibus est: an vero etiam hodiè imponi in certis adiunctis debeant quaeritur. Sanè in *capite 1. b. iii.* asseritur, manifesta peccata non esse occultà correctione purganda; cum tamen haec sententia deprompta sit ex D. Gregorio M. parum prodesse potest ad hodiernam disciplinam inquirendam. Dubitare de ea non sinunt verba Tridentinae Synodi in *sess. 24. de Ref. cap. 8.* ubi ita sese explicant Patres: *Apostolus monet publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, et in multorum conspectu crimen commissum fuerit, inde alios scandalo offensus, commotosque fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpae poenitentiam publice iniungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocabit, suae emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicae hoc poenitentiae genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudicaverit expedire.* Coeterum haec poenitentiae publi-

blicae impositio requirit iurisdictionem in foro externo, quin sufficiat illa, quae in poenitentiali exercetur.

In cap. 12. recensetur Constitutio Concilii Lateranensis sub Innocentio III. in qua cautum fuit, ut omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio Sacerdoti, et iniunctam sibi poenitentiam proprijs viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae Sacramentum; nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione abstinendum putaverit; alioquin et vivens prohibitione ab ingressu Ecclesiae, et moriens sepulturae ecclesiasticae prohibitione puniri iubetur. Deinde adiungitur quod, si quis alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, et obtineat à proprio Sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolvere, vel ligare.

Pro Sacerdote proprio hic Parochum cuiusque proprium intelligi nemo profecto ibi inficias: coeterum posterioribus Constitutionibus, et Ecclesiae praxi, partim immutata, partim ad certam formam redacta fuit haec sanctio Lateranensis: primo enim, licet in praedicto Concilio praefinitum non fuerit certum anni tempus, intra quod adimplendum sit illud praeceptum, in universa tamen Ecclesia mos invaluit, ut tempore Quadragesimae ei satisfiat, eumque Sancta Synodus Tridentina in sess. 14. de Poenitentia cap. 5. amplectitur, et maximè probat, tanquam pium, et meritò retinendum: deinde ex Constitutionibus Clementis V. et Ioannis XXII. adimplebit praeceptum qui alii Confessario probato sive saeculari, sive regulari confiteatur etiam absque licentia Parochi, dummodo temen Eucharistiam in propria Parochia suscipiat. Tempus Pascha-

chale quoad hunc effectum intelligitur à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis ex Constitutione Eugenii IV. quae incipit *Fide digna*.

Dubitatum fuit an liceat praedictis diebus sacram Eucharistiam administrare in Ecclesijs Regularium: et quidem affirmativè sacra Congregatio pluries respondit, excepto die Paschatis; in hoc enim ministrari communio personis saecularibus non potest in praedictis Ecclesijs, etiamsi iam ante in propria Parochia annuae communionis praeceptum impleverint, de quo vide Benedictum XIV. de *Sinodo Dioecessana lib. 9. cap. 16. n. 3.*

TITULUS XXXIX.

De Sententia Excommunicationis.

Non eodem sensu excommunicatio hodiè accipitur, quem olim praeseferebat; nam receptum apud omnes est, antiquitus omnes censuras, etiam minores, eo nomine venisse. Hoc ut plenius percipiatur, non incongruum erit censurae significationem praemittere.

Nomen à Romanae Reipublicae moribus fuisse desumptum palam omnibus est; in qua, licet non in eum finem inventum primò fuisset hoc munus, eo devenit Censurum auctoritas, ut quilibet Civem, aut à Senatorum albo, aut ab Equitum numero amovere ipsis liceret: unde illa Ecclesiastica poena, per quam usu quorundam bonorum spiritualium quis privatur, appellata fuit censura.

Van Espenius in *Part. 3. tit. 11. cap. 2.* probat ex Morino primis duodecim saeculis ignotum fuisse hodiernum de censuris loquendi modum; verum fatetur et ipse, hodiè tres eiusdem species agnosci, excommunicationem, suspensionem, et interdictum.

Quod attinet ad excommunicationem, notare etiam

etiam cum eodem Auctore iuvat, occurrere in priscis canonibus exempla excommunicationis, quae ab hodierna huius nominis censura longè differebat, quaeque proindè confundenda cum ea non est, veluti cum aliquis Episcopus à communione cum reliquis Ecclesiis arcebat; tunc enim neque activa, neque passiva Sacramentorum administratione in sua Ecclesia privabatur, sine qua tamen consistere nequit censura excommunicationis, prout hodiè accipitur.

Distinguitur ea vulgò in maiorem, et minorem. Dicitur minor, quae privat tantum communione passiva Sacramentorum, et electione passiva ad Dignitates, et Beneficia, licet indirectè tantum, quatenus nempe irritanda venit talis electio. Excommunicatio, quae appellatur maior, privat omnibus Christianae communionis iuribus; nam eà gravissimà censurà notatus habendus est tanquam Etnicus, et Publicanus. Cum tamen legamus, prohiberi communionem cum excommunicatis in nonnullis rebus, in quibus communicare libère cum Etnicis possumus, ne iadè errandi occasio oriatur, animadvertere debemus cum Van-Espenio, ex illis Christi D. verbis: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Etnicus et Publicanus*: tantum prohiberi communionem cum excommunicato in his, quae ad fideles solum spectant, seu, ut vulgò dicitur, in divinis; Ecclesiam verò ab ipsis Apostolorum temporibus praecipisse, ut eorum communionem fugiamus etiam in negotiis civilibus, quae tamen minimè interdicta est cum Etnicis, ne scilicet illorum vitii fideles inquinari contingat; unde statutum ab Ecclesia est, ut communicantes cum excommunicato incurrant excommunicationem minorem dummodo non communicaverit in divinis, aut in crimine; nam in hoc casu innodatur eadem maiori excommunicatione. Id vulgò explicatur sequenti versu.

Os, orare, vale, communitio, mensa negatur,

id

id est conversatio verbo, vel scripto, cohabitatio, societas, convivia, salutatio, item oratio. Hoc autem non ita intelligendum est quasi non liceat orare pro excommunicatis; quidam enim poterimus preces fundere, ut resipiscant, et à vitiorum semitis ad viam salutis revertantur, sicuti oramus pro Etnicis, Haereticis, et Schismaticis? Hoc equidem et licet, et acceptissimum Deo est; prohibemur verò pro eis orare ea ratione, quae tantum fidelibus in Ecclesia consistentibus convenit: unde moris fuit nomina excommunicatorum è Diptichis Ecclesiae eradere, neque licebat, aut licet hodiè eorum nomina inter publicas preces recitare.

Sunt nihilominus, quibus communicatio cum excommunicatis permittitur in negotiis civilibus; nam primò excusantur uxor, liberi, famuli, alique, quibus necessum sit communicare: excommunicationem ignorantes; qui actionem civilem, aut criminalem in excommunicato habent; item qui cum eo de iis, quae ad absolutionem, et animae salutem, pertinent, communicant; quod significatur sequenti versiculo.

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Et haec quidem ante Martinum V. de quibuscunque excommunicatione maiore ligatis tradebantur; post eum verò tantum locum habent in publicè denunciatis, et publicis Clericorum percussoribus; ita ut factum nulla possit tergiversatione celari: hodiè ergo, licet quis excommunicatus sciatur publicè, dummodo publicè denunciatus non sit, ut talis, non est vitandus; neque Clerici privilegio Canonis gaudentis percussor, si factum ita notum non sit, ut nulla possit ratione celari. Notandum hic est, plura in hoc titulo extare capita, in quibus percussoribus Clericorum necessitas Romam aedeundi iniungitur, si percussio gravis fuerit: verum sciendum est id hodiè non obtinère; nam si percussio occulta fuerit.

Tom. II.

Nn

rii,

rit, inest Episcopo potestas absolvendi ex Concilio Trident. in *sess. 24. de Ref. cap. 6.* si verò publica, sufficet per litteras, aut Procuratorem, absolutionem petere, quin cogatur percussor Romam personaliter accedere.

Dividitur etiam excommunicatio in eam, quae latae sententiae dicitur, et illam, quae ferendae. Prima est, quae incurritur per solam legis transgressionem nulla monitione praecedente; quae cum multo gravior sit eà, quae post factum sententiam Iudicis requirit, inflicta nusquam censetur, nisi apertissime pateat.

Van-Espenius *Part. 3. tit. 11. cap. 6. n. 19.* asserit per decem priora saecula ignotam fuisse excommunicationem latae sententiae: verùm Benedictus XIV. pluribus ostendit eum errasse, *de Sinodo Dioecesana, lib. 10. cap. 1.*

Cum excommunicatio, praesertim verò latae sententiae, gravissima poena sit, ipsa res docet satis, eam non esse facile infligendam: qui pro solis incommodis temporalibus evitantis, aiebat Gerson, aut commodis politicis conservandis, aeternam vult infligere mortem, cui quæso similis erit? illi nimirum, qui volens abigere muscam è fronte vicini, eam securi percutiens, vicinum stolidus excerebravit; aut ei parem dixerim, qui studens curationem modici vulneris in pede equi sui, pedem confestim abruptit, et scidit, equumque peremit. Cum rationis, et aequitatis principia suadeant, ait doctissimus Benedictus XIV. poenam esse commensurandam culpae, et pro culpae modo imponendam, consequens inde est, nonnisi propter graviolem culpam esse excommunicationem ferendam. Sanè non adeò faciles nonnulli Iudices Ecclesiastici forent in excommunicatione ferenda, si attentè considerarent, praeter iniustitiam, quae committitur quoties leviora, aut saltem non adeò gravia crimina, poenà gra-

vissimà multantur, ab eis, qui proni ad ferendas censuras sunt, gravissimum infligi vulnus ecclesiasticae disciplinae eà ipsa ratione, qua ipsam sustinere conantur: uti enim prudentissimè aiebant Patres Tridentini, experientia docet, contemni magis, quàm formidari, excommunicationem, si temerè, aut levibus ex rebus, incutitur, et perniciem potius parere, quàm salutem. Neque tamen Iudicum Ecclesiasticorum facilitati tribuendum praecipuè censeo, quod levibus ex causis videamus excommunicationem saepissimè ferri; nam, si verum amamus, fatebimur profectò, vix alia ipsis superesse media ad iurisdictionem cum effectu, sive in litum, quae ad forum suum pertinent, prosecutione, sive extra eam, administrandam: quapropter optandum foret, quod incommodis, quae exinde oriuntur, prudens aliqua adhiberetur medella.

Interdictum censura est, qua aliquo in loco, vel aliquibus personis, aut communitati, prohibetur usus, et administratio quarundam divinarum rerum.

Ex definitione patet, interdictum esse triplex, personale, locale, aut mixtum. Deinde, aut partiale est, aut totale. Locale afficit locum, non personas; unde licebit his alio loco divina celebrare: è contra accidit in personali, quod personas afficit ubicunque degant. Quænam liceant, aut non, tempore interdicti, exprimitur in plurimis recentioribus Constitutionibus, quas longum foret referre.

Suspensio appellatur censura, qua Clerico, vel Monacho, aut etiam Clericorum, vel Monachorum Collegio interdicitur, ne ordine suo, officio fungatur, neve fructus beneficii percipiat, iure beneficii, officio retento. Hinc patet suspensionem esse censuram Clericis propriam. Dividitur, uti excommunicatio, in eam, quae latae, et quae ferendae sententiae est. Ista proferri scriptis debet, et expressà causà.

*U' hodie ab m
corn, vel otia
videtur fact
mirra ebo-
communicationis.*

TITULUS XL.

De verborum significatione.

Hic Titulus nullam exposcit explanationem, cum respiciat significationem nonnullarum vocum, quarum in universo opere meminimus; doctrina vero, quae in capitibus in eo insertis continetur, exposita fuit suis locis.

TITULUS XLI.

De Regulis Iuris.

Postremo loco inseruit S. Raimundus breves quasdam sententias sub Titulo de Regulis Iuris, nam ut ait Iuriconsultus in *leg. i. eod. tit. Digestor.* regula est, quae rem, quae est, breviter enarrat; non ut ex regula ius sumatur, sed ex iure, quod est, regula fiat.

FINIS.

O. S. C. S. M. E. A. R.

ERRATA SIC CORRIGE.

- Pag. 63, lin. 2, ad, lege an.
 Pag. 98, lin. 26, praedialium, lege praedialium.
 Pag. 132, lin. 3, iactae, lege factae.
 Pag. 191, lin. 31, logum, lege longum.
 Pag. 196, lin. 15, ut effectibus, lege et effectibus.
 Pag. 197, lin. 11, Saecularis, lege Saecularibus.

De Matrimonio, solutione per professionem
 Reg. a prob. prima doctrina, p. 108.

Specialis solutio Innocentij 3 cap. 2. de prior.
 qui sine baptismo contrahunt dicitur
 clausura, quem dicitur ab originali pe-
 cccato liberum esse ego in fidei clerice, et
 clau. p. 108, per verba. p. 108. dicitur
 non esse generaliter verum, baptizatum esse per
 damentum aliorum sacramentorum.
 Aceptatio sponsalium censetur repromissio
 Cora. Thom. Sanchez. p. 116.

Quo Judicandum sit de sententia Alexandri 3.
 avertentis omne Juramentum servandum esse
 quod sit in pendio salutis fuerit servari potest.
 p. 118.

Cognitio criminis ab illis commissi, qui dis-
 macti non sunt contractu recente contracte
 perinet ad Judices Regios, ut declaratum fuit
 ann. 1170... p. 121.

Et in matrimonio rato et consummato, si decla-
 retur in valetudinem, quod cogque ex cap. id fiat, rae
 illum ratur impedimentum, nisi sponsalium
 si contractus ad fuit. p. 209 et log. Bonif. 8.

Decrevit non incurere cum, penam sive
gularitatis, qui sanguinem ex quo faciem
de crimine in ea admisso ob quod pene
sanguine inflaxenda sic modo expresse pro
reputat se n' intendere in homicidio lar-
guitur pag. 209.

*Luna sententiarum de irregularitate In-
te homicidii in causa sanguinis. 207.*

§ de homicidio de Duellis. 205.

De homicidio de homicidio. 204.

De homicidio de homicidio. 203.

De homicidio de homicidio. 202.

De homicidio de homicidio. 201.

De homicidio de homicidio. 200.

De homicidio de homicidio. 199.

De homicidio de homicidio. 198.

